

Усход, захад, даўняны дні:
Мінск — 7.05, 16.41, 9.36;
Віцебск — 8.59, 16.28, 9.29;
Магілёў — 6.54, 16.31, 9.37;
Гомель — 6.50, 16.30, 9.40;
Гродна — 7.16, 16.55, 9.33;
Брэст — 7.22, 17.02, 9.46.

Маладзкі 25 кастрычніка
Імяніны
Андрэя, Антона, Кузьмы,
Дзяніса, Леаніда, Лазара.

РОЗГАДАС РОЗГАДАС

ПАЧЫМ ЖЫЛІМ У МІНСКУ?

Мінск ужо даўно стаў сталіцай СНД. І як вынік, у ім рэзка павялічылася колькасць жадаючых набыць часова ці назаўсёды свой куток. Але зрабіць гэта не так проста. Акрамя таго, што няма жылля, у многіх адсутнічае штатні папярэда. Прапіска, значыць.

Але пры жадаці ўсёго можна дабіцца. Так, па неафіцыйных даных, мінская прапіска каштуе сёння 10—15 тысяч рублёў. Аплата аднапакетнай кватэры — ад 3 да 6 тысяч. Можна, канешне, уладкавацца і больш сціпла — на кватэры ў гаспадароў. Пакой на ўсходзе Мінска каштуе 800—1000 рублёў у месяц, у цэнтры — 1,5—2 тысячы.

Так што былі б грошы, а жыллі знойдзецца.

НАСТАЎНІКІ НАСТРОЕНЫ РАШУЧА

Учора адбыўся пленум Рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі Беларусі.

З уліку рэспублікі з'ехаліся педагогічныя работнікі, каб падрабіць прапанаваны тую граніцу напружаную атмасферу, што склалася ў педагогічных колектывах Беларусі ў сувязі з невыкананнем арт. 34 Закона аб адукацыі, вызначыць шляхі далейшага дзеяння. І калі рэшт: ці праводзіць забастоўку ў выпадку, калі сітуацыя не зменшана?

Педработнікі былі настроены рашуча і эмацыянальна. Шмат пытанняў (нярэдка рытарычных) было заданае ім прама ад мікрафонаў у зале. Напрыклад:

— Рашэнне аб тэрмінах уводу Закона аб адукацыі было прынята ў краісвай — прайшоў паўгода, і толькі зараз, калі педагогічныя грамадскія выйшла на мяжу забастоўкі, пачалі думачы: няма механізму рэалізацыі закона?

— Калі ўрад не выконвае Закон, як можна патрабаваць выканання закона ад ініцыя?

— У любой краіне настаўнікі — гэта эліта, гэта розум народа... А я, настаўніца, не магу дазволіць сабе элементарнага: кінуць купіць, вылісаць газету.

— Настаўнікі апінуліся на базары (навад на ачыненым) — побач з вучнем-двоешнікам.

Пленум прыняў пастанову, у якой — патрабаванне да Саўміна Беларусі неадкладна ўвесці ў поўны аб'ём арт. 34 Закона аб адукацыі, адвадана зварот да Вярхоўнага Савета Беларусі.

Ці будзе настаўніцкая забастоўка? Гэта пытанне хваляе зараз і вучняў, і бацькоў. У выпадку невыканання ўрадам Закона аб адукацыі, педработнікі пачнуць рыкавацца да ўсеагульнай нацыянальнай забастоўкі. Але ад калектывных дзеянняў забастовачная характарына на час правядзення перагавораў з уладам вырашана ўстрымацца.

Тэція ПАДАЛЯК.

...І 10 КАПЕЕК НА КАРЫСЦЬ ПАСАЖЫРА

Менавіта такім чынам паставіў кропкі над «і» міністр аўта-транспарту Беларусі Уладзімір Бародзіч пасля таго, як ВА «Мінскпасажыраўтатранс» звярнулася да яго з просьбай павялічыць аплата за праезд у аўтаўтатранспарт. Як ужо ведаюць нашы чытачы, з 20 кастрычніка на міжгародніх перавозках цэны падскокчылі ўдвая. Але міністр усё-такі «падысцаў» 10 капеек на карысць пасажыра, г. зн. не 1 рубель 10 капеек за кіламетр у мяккім аўтобусе і не рубель у жорсткім на міжгародніх перавозках плаціць цяпер пасажыр (як таго дамагаўся ў аб'яднанні «Мінскпасажыраўтатранс»), а на 10 капеек менш.

Дарэчы, з 28 кастрычніка на прыгарадных маршрутах пасажыраў таксама чакаў сюрпрыз. Праўда, і тут 10 капеек скінуць «на баранікі» — замест рубля за кіламетр бароца 90 капеек. У горадзе кошт праезду пакуль што не змяніўся.

— Калі такая аплата акажацца страўнай для аб'яднання, заявіў галоўны эканаміст «Мінскпасажыраўтатранс» В. Новік, — то будзе скарачана колькасць рейсаў.

У сваю чаргу павышэнне аплаты за праезд паўплывала-такі на змяншэнне колькасці пасажыраў. Сёння, паводле слоў Новіка, на міжгародніх перавозках іх зменшылася на 20 працэнтаў.

А. РАМАНОВІЧ, Мінск.

Мінск—Мекка

прадпрымаальніцтва?

Еўрапейская асацыяцыя па эканоміцы і кіраванню прадпрыемствамі (АЕДЕМ) аб'ядноўвае спецыялістаў-практыкаў, а таксама выкладчыкаў вышэйшай школы, вучоных, якія заняты ў гэтай галіне. У маі бягучага года ў іспанскім горадзе Уэльва-Сельвія адбыўся І кангрэс АЕДЕМ, у якім прымаў удзел прадстаўнік Беларускай Рэспублікі, у прыватнасці, Рымуні, Іспаніі, Францыі і Беларусі. На гэтым кангрэсе прыняты Статут і выбраны кіруючыя органы АЕДЕМ. Прынята, што ў кіруючы Савет гэтай арганізацыі быў выбраны прадстаўнік нашай рэспублікі — прафесар, загадчык кафедры аўтаматызаваных сістэм кіравання Белдзяжэнін В. В. Краняроўшчына, а яшчэ 15 беларускіх спецыялістаў сталі паўнапраўнымі членамі гэтай асацыяцыі.

Надаўна ў Мінску быў створаны рэгіянальны філіял АЕДЕМ. Прынята таксама рашэнне аб правядзенні ў верасні 1993 года ў сталіцы нашай рэспублікі ІІ кангрэса Еўрапейскай асацыяцыі.

Днямі ў Мінск прыйшла група кіруючых работнікаў АЕДЕМ. Будучы працягваюць 20 лекцый па новых метадах кіравання, аналізу фінансавай сферы, маркетынгу.

Раман ШАУКО.

НА СЕСІІ ВЯРХОУНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Парламент адмаўляе ў рэферэндуме, але згаджаецца на датэрміновыя выбары

Дыскусія народных дэпутатаў на гэтую тэму: быць ці не быць рэферэндуму завяршылася пайменным галасаваннем. 202 дэпутаты выказаліся за праект, прапанаваны Прэзідыумам Вярхоўнага Савета. У ім гаворыцца: «У сувязі з парушэннем артыкулаў 11 і 12 Закона Рэспублікі Беларусі «Аб народным галасаванні (рэферэндуме)» у Рэспубліцы Беларусі адхіліць на паставе артыкула 14 Закона Рэспублікі Беларусі «Аб народным галасаванні (рэферэндуме)» у Рэспубліцы Беларусі прапанову грамадзян Рэспублікі Беларусі аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму з фармулёўкай пытання: «Ці лічыце Вы неабходным правядзенне ў верасні 1992 года выбараў у вышэйшы орган дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусі на паставе Закона «Аб выбарах народных дэпутатаў Беларусі», праект якога ўнесены апазіцыйны БНФ у Вярхоўны Савет, і ў сувязі з гэтым датэрміновыя рэспубліканскія выбары?»

Аб гэтым гаварылі і многія дэпутаты. Размова, у прыватнасці, ішла аб адсутнасці ў паставе пераліку канкрэтных парушэнняў законадаўства аб рэферэндуме, не было канстатавана, ким іменна яны дапушчаны.

У перапынку паміж паслядзейнямі мы ўзялі кароткае інтэрв'ю ў лідэра апазіцыі Зінона Пазняка.

— Зінон Станіслававіч, у сённяшні прэс-канферэнцыі вы казалі, што ў апазіцыі ў выпадку адмовы Вярхоўнага Савета ў правядзенні рэферэндуму ёсць сваё стратэгічнае і тактычнае. Ці прышоў час абнародаваць іх?

— Не.

— Ці можна чакаць выхаваных членаў дэмакратыі ў сінхроні з парламентам?

— Мы не спяшымся. Нічога экстраадарнальнага тут не адбудзецца.

— Пасля галасавання аб адмове ў правядзенні рэферэндуму страсці ў парламенце не ўіхлі. Паколькі наступны дэ-

путат, які трэба было разгледзець дэпутатам, — праект заявы Вярхоўнага Савета аб неабходнасці паскарэння канстытуцыйных пераўтварэнняў у Рэспубліцы Беларусі і прыняцця новых выбарчых законаў. У ім, у прыватнасці, прапановалася прыняць новую Канстытуцыю не пазней 1993 года. Быў у дакуменце і запіс аб правядзенні выбараў у новы выбарчы орган дзяржаўнай улады рэспублікі ў сакавіку 1994 года.

Апошняе пытанне выклікала найбольш гарачыя спрэчкі. Паколькі, прыняццям паставы, ідэя рэферэндуму была абавязальствам пайсці ў аўтабусах на год раней за ўстаноўленыя заканадаўствам тэрміны. Краўнік парламента Станіслаў Шушкевіч адказаў, што прыняццям гэтага пункта заявы з'явіцца крокам насустрач тым людзям, якіх хапелі ўдзяліць у рэферэндуме. Усім было ясна, што кампраміс магчымы. Аднак многія дэпутаты не адраўтаваліся на гэта. А лідэры апазіцыі заявілі аб неканстытуцыйнасці такога рашэння.

Галасаванне прайшлося два разы. І толькі пасля паўторнага дэпутаты пакінулі ў паставе абаз аб новых выбарах. Аднак, на думку многіх з іх, такая заява не мае канкрэтных сіл, і гэты крок парламента нікога ні да чаго не абавязвае. Прынамсі, цяпер.

Парламенцкім дэбатам 29

РАДЫЁ ФАКТ

Адбылося пасаджэнне прэзідыума савета Федэрацыі прафсаюзаў. Разгледжана пытанне аб ходзе выканання праграмы звестак насельніцтва рэспублікі. У бліжэйшыя два месяцы, паводле праграмы, да 20-ці тысяч людзей будзе скарачана. Прафсаюзы працягваюць канкрэтыя меры па скарачэнні і беспрацоўе, удасканаленне страхавых фондаў і нас на беспрацоўе. Сёння разгледжана пытанне аб карыстанні калектывнага гавораў і тарыфных пагадненняў.

Мінгарвыканком дазволіў Мінскаму гарадскому камітэту партыі навушнікаў Беларусі правесці ў лістападзе мінуты і дэманстрацыю, прысвечаную 75-га гадавінне пачатку ўдзелу ў вайне, арганізаванай на плошчы Незалежнасці, устанавіць кватэры да помніка Леніну і прайсці намолам па праспекту Скарыны да помніка Першай у партыі імя Горнага адбудовы мінуты.

Новы ўважэнні рэкорд скорасці для пасажырскага палётаў: раўняеца 352 кіламетры ў гадзіну. «Ракеты» стварылі дасягнуць тэматы прыскоранага палёта будучы.

ЖУРНАЛІСТЫ

І НАЦЫЯНАЛЬНАЕ АДРАДЖЭННЕ

Нацыянальна-культурнае Адраджэнне і сродкі масавай інфармацыі — такія тэмы рэспубліканскай нарады рэдактараў газет і часопісаў, якая адбылася 29 кастрычніка ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусі.

Уступным словам наладу адкрыў міністр інфармацыі Анатоль Бутэвіч. Яго прамова была прысвечана не толькі заданым, што стаіць перад журналістскімі калектывамі, але і членам, якія міністэрства і ўрад прымаюць у падтрымку друку.

Перад прысутнымі выступілі намеснікі міністра інфармацыі Іван Карэнь, старшыня Камісіі Вярхоўнага Савета рэспублікі па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны Ніл Гілевіч, намеснік старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета па пытаннях галаснасці, сродкаў масавай інфармацыі і праваў чалавека Анатоль Вірніш, вучоны Адам Маладзёў, Іван Леанід, старшыня Саюза журналістаў рэспублікі Леанід Екель, дэкан факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Алег Служка. Аб ідэяльных праблемах распаўсюджвання перадач у выданнях расказалі член рэспубліканскага аб'яднання «Беласлоўдрук» Галіна Панділа і начальнік Упраўлення паштовай сувязі і распаўсюджвання друку Аркадз Краўчук. Затым адбыўся абмен думкамі.

У наладзе прыняў удзел і выступіў з прамовай намеснік Старшага Савета Міністраў рэспублікі Міхал Дзяжук.

БЕЛІНФАРМ.

Крытыкуючы «Звязду», дэпутат Козік не меў рацыі

Паўзаўчора ў час ранішняй «размінкі» ў Вярхоўным Саеве старшыня пастаяннай Радаміскай Камісіі Леанід Козік перакрываўшы наш газету, «Звязда», маю нахатку «Рэспубліка» КІПБ: спроба разважыць ці прапагандаваць «шоў», змяшчаючы ў нумары да мільёнаў аўтараў. Нагадаю, размова ў ёй ішла пра тое, што Вярхоўны Савет нечакана для многіх вырашыў вярнуцца да пачатку аб прыпынку дзеянняў КІПБ і нацыяналізацыі яе маёмасці. У публікацыі называліся некаторыя прывізіцы дэпутатаў, якія прагаласавалі за гэту прапанову (галасаванне не было імянным). Прыгаварвалася і імя І. Козіка.

Леанід Пятровіч рашуча абверг гэты факт, заявіўшы, што сваямоўна галасаванне супраць уключэння такога пытання ў парадак дня. Аднакова дэпутат папрасіў, каб Секратарыят разабраўся з гэтым папярэда.

Секратарыят разабраўся. У канцы вярчэння пасаджэння перад парламентам выступіў старшыня Камісіі па кантролю

Валерын ЧАРНЯСЬКІ.

Валерын ЖДАНКО.

ДА КАНЦА ПАДПІСКІ ЗАСТАЛОСЯ 2 ДНІ, ІНДЭКС «ЗВЯЗДЫ» — 63850, ПАДПІСНАЯ ЦАНА НА ПАўГОДА — 120 РУБЛЕЎ.

ВАША ЗДАРОЎЕ

Пра алей, малако і семечкі

ПРАПАНАУЕМ НЕКАЛЬКІ НАРОДНЫХ РЭЦЭПТАЎ АД РОЗНЫХ ХВАРОБ

Сродак ад грыпу. 0,5 літра малака закіпіць, дадаць 2 сталовыя лыжкі бульбы, сцедзіць на дробнай тарцы, крыху настывае.

Піць у цёплым выглядзе 2—3 разы на дзень пры пэўным рэжыме. Гэта малако можна піць з медам.

Для дзяцей дозу памяншаць: у 1 шклянку гарачага малака апусціць 1 цыбулю, разрэзаную на чатыры часткі. Настывае, працадзіць і даваць піць дзіцяці малако. Грып праходзіць за некалькі дзён без усялякіх ускладненняў.

Храніць танізіт вылаважана алеем (сцьм як цукерку). Гэты метад шырока вядомы, але не ўсе ім карыстаюцца, а дарэмна. Алей —

таваж навава. І так некалькі дзён, пакуль не адлучыцца значную падачку. Гэта адбудзецца тымі праз два.

Зімой пры адсутнасці свежых яблыкаў выкарыстоўвайце сушаныя.

Пры расстройстве жывата

Лягчэй папярэздзіць

Амаль кожны другі дарослы нэрэдка адчувае такі моцны боль у пяснічна-крыжовай вобласці, што часова страчвае працаздольнасць. Вядомы прычыны медыцыны «Хваробу лягчэй папярэздзіць, чым лячыць» асабліва актуальныя пры пяснічна-крыжавым радыкуліце.

Калі вам даводзіцца ўзімаць цяжар, ніколі не рабіце гэта на прамых нагах, нахіліўшы тулава наперад, інакш можа трэснуць дыск. Рабіце рэкамендаваны наступны чынам: прысядзі, сагнуўшы ногі ў каленнях і ўздымаючы груз, трымаць тулава вертыкальна, і нават крыху выгнуўшы яго назад (поза штангіста). Для фізічна непадрыхаваных людзей асабліва небяспечныя рэзкія «бывавыя» падмыканыя цяжары (прыўзніжы шафу, перанесці цяжкі мяшок). Памятайце пра гэта.

Калі вам даводзіцца доўга працаваць, стаячы на адным месцы (напрыклад, калі стаяць, ці наладарот, у вас сядзячы работа, дык абавязкова праз кожныя 30—40 хвілін размяняйце пяснічныя і асцярожна нахіліце на ўсё бакі. Карысна і памасаваць стомленыя мышцы спіны.

У час работы засцерагайцеся пазбягаць пераахалоджэння пясніцы.

Людзям, якіх ужо хварэлі пяснічна-крыжавым радыкулітам, неабходна мець спецыяльны пояс штангіста і карсет і надзяваць у тых выпадках, калі іх чакае цяжкая фізічная нагрузка.

Калі пасля работы, у якую ўключана фізічная нагрузка, у вас з'явіўся нічогі боль у пяснічна-крыжовай вобласці, паставіце на асону болю папярочны пластыр ці гарчучнік (граўку неўга) і некалькі дзён пазбягайце нахілаў і падмыканыя цяжары (калі боль не праішоў, звярніцеся да неўрапатолага).

Калі ж пасля падмыканыя грузу ўзнік рэзкі боль у пяснічна-крыжовай вобласці (прастрэл, лямбогата), пры якім цяжка хадзіць, не імкніцеся пазбягаць ад яго хатнімі сродкамі. Звярніцеся да неўрапатолага, які выклікае ўрача на дом. Пры моцным болу неабходна захаваць строгае пасаджэнне. Ляжце, распачаеце ў першы дзень, папярэдняе абстражэнне хваробы.

Жанчынам трэба таксама ведаць, што ў першы дзень ляжэння ці ўзмацнення болу ў пяснічна-крыжовай вобласці пры гэтым пяснічна-крыжавым радыкуліце наперад і нагрузка на паражоныя дыскі

змяняюцца. І яшчэ імкніцеся пазбягаць пераахалоджэння пясніцы.

Людзям, якіх ужо хварэлі пяснічна-крыжавым радыкулітам, неабходна мець спецыяльны пояс штангіста і карсет і надзяваць у тых выпадках, калі іх чакае цяжкая фізічная нагрузка.

Калі пасля работы, у якую ўключана фізічная нагрузка, у вас з'явіўся нічогі боль у пяснічна-крыжовай вобласці, паставіце на асону болю папярочны пластыр ці гарчучнік (граўку неўга) і некалькі дзён пазбягайце нахілаў і падмыканыя цяжары (калі боль не праішоў, звярніцеся да неўрапатолага).

Калі ж пасля падмыканыя грузу ўзнік рэзкі боль у пяснічна-крыжовай вобласці (прастрэл, лямбогата), пры якім цяжка хадзіць, не імкніцеся пазбягаць ад яго хатнімі сродкамі. Звярніцеся да неўрапатолага, які выклікае ўрача на дом. Пры моцным болу неабходна захаваць строгае пасаджэнне. Ляжце, распачаеце ў першы дзень, папярэдняе абстражэнне хваробы.

Жанчынам трэба таксама ведаць, што ў першы дзень ляжэння ці ўзмацнення болу ў пяснічна-крыжовай вобласці пры гэтым пяснічна-крыжавым радыкуліце наперад і нагрузка на паражоныя дыскі

СМАЧНА ЕСЦІ!

Стравы з кансерваў

Працягваем знаёмства з рэцэптамі страў з кансерваў, якія можна набыць у гандлі.

Боршч з кансерваў «Капуста тушаная» з геркулесам.

1,5 літра бульбы, 1—2 ст. лыжкі шматкоў «Геркулес», смятана, соль.

У кіпячым булёне ці ваду пакласці аўсяныя шмат-

кі, давесці да кіпення і вылажыць кансервы. Боршч варыць да гатунасці шматкоў. У канцы варкі пакласці соль. Смята на — пры падчы.

Боршч з кансерваў «Буркі гарнірныя» і «Капуста тушаная». 2 спікі кансерваў, 1—2 морквы, 1—2 цыбуліны, 1—2 лыжкі свёглаго тлушчу, 1 ст. лыжка таматнай пасты, 1 л булёну ці вады, 0,5 ч. лыжкі воцату, цукар, смятана, вострыя прыправы, зялёныя, соль.

Моркву здрыбніць на буйной тарцы і разам з нарэзанай цыбуляй абсмажыць на свіным тлушчы, дадаўшы ў канцы таматную пасту. У кіпячым булёне ці ваду пакласці агародніну, кансерваваную капусту і варыць 5 хвілін. Потым дадаць гарнірныя буркі разам з аўлікай (цэлыя — парэзаць), воцат, прыправы, соль, цукар. Усё давесці да кіпення і даць настываць 5 хвілін. Зялёныя і смятана — пры падчы.

Бурчанік з гарнірных буркаў. 1 спік кансерваў, 3 бульбыны, 0,5—0,7 л булёну ці вады, 1 ст. лыжкі свёглаго тлушчу, 0,5 ч. лыжкі воцату, 2—3 памідоры ці 1—2 ст. лыжкі таматнай пасты, прыправы, цукар, соль.

У кіпячым булёне ці ваду пакласці нарэзаную бульбу і варыць 10 хвілін. Спэсераваць на масле нарэзаную цыбулю і разам са шматком апусціць у каструлю. Варыць 5 хвілін. Спэсераваць на масле мукі, расцесці невялікай колькасцю вады і апусціць у каструлю. Давесці ўсё да кіпення. Пры падчы пакласці ў талерку смятану, нарэзане варане яйка, пасыпаць зялёным.

УЛАСНАЯ СПРАВА: ЯК ЯЁ ЗАЙМЕЦЬ?

Сёння колькасць жадаючых заняцца прадпрымальніцтвам па-ранейшаму значная. Але яе ўсё больш, што для гэтага неабходна. З практычнага боку пачаць прадпрымальніцтва будучы бізнесменаму лічу — у першую чаргу неабходна ўважліва вывучыць наяўныя заканадаўчыя акты, якія рэгламентуюць такую дзейнасць. Сярод іх некалькі асноўных. Гэта Закон Рэспублікі Беларусь «Аб прадпрыемствах у Рэспубліцы Беларусь», «Аб уласнасці ў Рэспубліцы Беларусь», «Аб прадпрымальніцтве ў Рэспубліцы Беларусь», «Аб арэндзе», а таксама некалькі пастаноў урада Рэспублікі Беларусь, якія канкрэтызуюць механізм уласнасці ўласнікаў у жыллі. У прыватнасці, пастаноў СМ РБ № 272 ад 1.11.90 г. «Аб дзяржаўнай рэгістрацыі прадпрыемстваў і арганізацый», пастаноў СМ РБ № 386 ад 16.10.91 г. «Аб паводках вылаты суб'ектам гаспадарання спецыяльных дазваляў (ліцэнзій) на ажыццяўленне асобных відаў дзейнасці і дзяржаўнай рэгістрацыі прадпрыемстваў, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы». У гэты пералік трэба таксама дадаць дакумент неіснуючай дзяржавы: пастаноў СМ СССР № 590 ад 19.06.90 г. «Аб зацвярджэнні Палажэння аб ажыццяўленні таварыстваў аб'яднанняў і Палажэння аб каштоўных паперах».

Калі вы не хочаце адразу ўскладняць сабе жыццё «папа-

ПАРАДЫ ДАСВЕДЧАНАГА ЧАПАВЕКА

роўнымі» справамі, то лепш рэгістравацца прадпрымальнікам-адзіночкай, без утварэння юрыдычнай асобы. Захапіўшы з сабой пашпарт і дакумент, які пацвярджае вашу кваліфікацыю (калі наяўная дзейнасць можа пагражаць жыццю і здароўю людзей ці навакольнаму асяродку), вы накіроўваецеся ў выканком раёна (гарадскога) Савета народных дэпутатаў па месцы жыхарства. Напісаўшы заяву, заплаціўшы рэгістрацыйны ўнёсак у памеры 1/10 мінімальнай зарплаты праз любую ашадакасцю і пакінуўшы фатаграфію памерам 3×4, праз 30 дзён вы атрымаеце пасведчанне, пры наяўнасці якога любы банк адкрыць разліковы рахунак.

Калі ж хочаце паставіць справу на салідную аснову, можна стварыць прадпрыемства, фірму, таварыства з абмежаванай адказнасцю (ці, як цяпер модна гаварыць, ЛТД). Прадпрыемства ці фірма могуць быць заснаванымі на прыватнай, калектыўнай ці сумеснай (у тым ліку сямейнай) уласнасці. ЛТД — аналагічна, але колькасць удзельнікаў павінна быць не менш двух.

Далей неабходна падрыхтаваць устаноўчыя дакументы. Для ўсіх відаў прадпрыемстваў, фірм, ЛТД неабходны: — заява на рэгістрацыю; — статут у 2-х экзэмплярах;

— дакументы на юрыдычны адрас; — эксізі штамп і пячаткі; — рэгістрацыйны ўнёсак у памеры 8 мінімальнага зарплат, аплачаны праз ашадакасцю ці банк.

Калі заснавальнік фірмы ці прадпрыемства больш двух чалавек, а таксама для ЛТД патрэбны дадатковыя: — пратакол устаноўчага сходу; — устаноўчы дагавор у 2-х экзэмплярах.

Юрыдычным адрасам вашага прадпрыемства ці фірмы можа быць арандуемае памяшканне, што пацвярджаецца гарантычным пісьмом ці копіяй дагавора арэнды, а таксама дамажні адрас аднаго з заснавальнікаў ці ўдзельнікаў ЛТД. У другім выпадку трэба ўзяць у ЖЭС тыповую даведку аб наяўнасці ў гэтым месцы (або ў іншым) уціх паўнамоцтваў на ўладанне гэтай жыллёвай кватэры.

Маючы гэтыя дакументы, можна ісці ў выканком. Акрамя таго, у Мінску, каб не было ў дзяржавы якой рэальна шматлікаў паўтараў, неабходна ўсталяваць у гарыянаком (пакрой 417) назву прадпрыемства ці фірмы. Яна ўводзіцца ў памяць ЭВМ.

Статут і устаноўчы дагавор павінны быць падпісаны і ўдзельнікамі прадпрыемства ці фірмы. Яны ўводзіцца ў памяць ЭВМ.

тарыява. Акрамя таго, для ЛТД да рэгістрацыі адкрываецца часовы рахунак, на які ўносіцца сума не менш 30 працэнтаў усталяванага фінансавання. Падбіраем даведкі матэрыялаў, рэкламныя праспекты і каталогі, узору папкова-тэхнічнай прадукцыі і тавараў.

Трэба дакладна ведаць, чаго вы хочаце ад другога боку, пакладзеце рабочы план. Прадупымае пытанні ўласна — і прадбачыце сустрэчы.

БІЗНЕС-КЛУБ

Звычайна ў садах дэлегацыі ўключаюць ад тостаў да янчэў. Група большай колькасці становіцца некіруюмай. Акрамя кіраўніка ў яе ўваходзяць саветнікі па тэхнічных, эканамічных і фінансавых пытаннях, прадстаўнік аддзела рэкламы і юрыст. Кожны павінен быць кампетэнтным спецыялістам, а група ў цэлым — камандай.

Аякіне крытычныя позіркы памяшканне, у якім будзе прымаць гасцей. Пакой н. ў якім разе не павінен быць прахадным! Сваймі выкладамі ён характарызаваў гаспадару — не забывайце пра гэта. Абяважыма ўмова — чысціня і свежасць паветра.

А. ПАТРУНІЯ, Галоўны спецыяліст вытворча-камерцыйнага аддзела Парыжскага райвыканкома Мінска.

ДЗЕЛАВЫЯ ПЕРАГАВОРЫ

Пачынаць трэба з дасканалай падрыхтоўкі. Вызначыць месца правядзення перагавораў, дату, час пачатку мерапрыемства.

наўважыць крэслы адно супраць другога. Гасцей звычайна раскладваюць тварам да акна, спынаў да дэвярэй.

Кожны бок мае свае традыцыі. У час падрыхтоўкі да перагавораў вывучаеце іх, наведзіце даведкі аб фірме гасцей, аб захаванні кіраўніка дэлегацыі.

Паставіце на стол мінеральную ваду, падрыхтуйце ключ, каб не было праблем з адкрыццём бутэлек. Шклянкі павінны быць бездакорнай чысціні.

Мова рэчавы гаворыць: калі на сталае ёсць попельніца, усіх запрашаюць курыць. Аднак, збіраючыся закручыць, не забудзьцеся спытаць дазволу ў жанчын, якія ўваходзяць у састану дэлегацыі.

Калі ж попельніцы на сталае не будзе, гэта значыць — курыць неглы. У гэтым выпадку павінна быць спецыяльнае памяшканне для пакурару. Яго можна выкарыстоўваць для выхаду са складанай сітуацыі, канфіліцыйнай размовы.

Не забудзьцеся пакласці на стол ручкі, алоўкі, блокноты для запісаў. Лепш абавязна — кожнае месца таблічкі з імямі і пасадкаў удзельнікаў перагавораў. На ўваходных дзвярах таксама прымаўляеце таблічку:

«Не ўваходзіце, ідуць перагаворы».

Дэлевава культура патрабуе зваротаў азіна да аднаго па імені, але абавязкова на «вы».

Пастарайцеся стварыць натуральную, прымую абстаноўку, правядзі гасцінасьць. Незамянім для гэтага самавар. Калі вырашце прывесці перагаворы ў духу рускага чыпніка, выкарыстоўвайце лухар хутка раставарылі, выберыце на свой густ пернікі, бублікі і іншыя прысмакі.

Пачастунак рытуэлава заклада на асобным сталае, накрываючы аверку свежай сурэткай. Не забудзьцеся і пра сурэтку для гасцей і гаспадароў.

Калі хочаце прапанаваць віно, лікер, каньяк да чаю ці кавы, прытрымлівайцеся правіла: разлівае напіткі кіраўнік таго боку, які частуе, дэвярэй таго боку, які прымае. Зразумела, што гэта можа быць аласоба.

Цяпер быццам бы ўсе прадумана, умовы гульні засвоены. Застаецца — прыняць гасцей. А як?

Лепш за ўсё паслаць за імі машыну. Калі яны пад'едуць, усё прымаючая група павінна быць у зборы і сустрэць іх на парозе офіса.

Не дэманструйце расклябанасці, недасціпнаваасці. Кепска адчуваць сабе госці, калі на адным, адлігваючы ўвагу лобачнымі размовамі, прабачэннямі, пачынуць збірацца гаспадары.

Непрымалыны дэлевавы стыл кіраўніка, які камандава па селектары: «Іван Іванавіч, зайдзі да мяне! Тут да нас прыбылі».

Традыцыйна вітаюцца кіраўнікі груп, абменьваюцца візітнікмі карткамі, а потым прадстаўляюць супрацоўнікаў. Аналізуйце перагаворы не павінна быць. Гэта парашэнне права.

Дыктафоны, стэнаграфісты звычайна выклікаюць напружанасць, павышаюць кантроль за дзеяннямі і размовамі. У вас іншая задача. Таму — рабіце вывады.

Штырці меў рацыю: запамінаючы першае і апошняе фразы. Прыдумайце і адрэцывіце іх загалды. Пачынае з прыемнага слоў у адрас фірмы і кіраўніка дэлегацыі, паказваючы сваю дасведчанасць, кампетэнтнасць. Такім чынам, стане ясна: вы падрыхтаваны, час не будзе патрачаны дарма.

Незалежна ад віду перагавораў пастарайцеся пакінуць добрае ўражанне аб сабе. Раскажыце транш, даступныя гэтым анекдотам, праводзіце іх да машыны, прапануеце праграму культурных мерапрыемстваў. І не забудзьцеся папрэдыць, што вы гатовы да далейшага супрацоўніцтва.

М. МАЗУРА, член Саюза менеджараў.

Заўтра настане чарга тэатраў...

Доўгі час дамы культуры былі цэнтрамі атэізму і культурнай дзейнасці. Наш час унёс характэрны і ў іх працу. Усё часцей культусветлікі пачалі задумвацца аб тым, дзе знайсці сродкі, каб пратрымацца. Сёння адміністрацыя ДК вымушана скарачаць сваё супрацоўніцтва, бо ім няма чым плаціць зарплату. І, як вынік, — закрываюцца шматлікія гурты і групы. Праўда, для кампенсавання затрат існуюць плагіны формы работы. Але атрымліваецца і да папярэдняй грошы ідуць на разліцы іншых калектываў і не прыносяць прыбытку. Хоць менавіта за гэта дамы культуры адлічваюць у бюджэт 18 працэнтаў падатку на дабаўленыя кошт. Іхны змены чакаюць такія ўстановы ў будучыню? Якое для іх будзе зноўнае вырашэнне? З гэтымі пытаннямі я звярнулася да першага намесніка міністра культуры РБ Уладзіміра ГІЛЕПА.

— Мяне больш непакоіць становішча, якое склалася ў сельскіх клубамі. Таму што сяло нас пракорціць і выведзе на нейкі шлях. Раней дамы культуры абслугоўвалі калгаснікі. А цяпер мы не можам сказаць, будучы заўтра калгасы ці не. Зараз усё часцей пачала праводзіцца думка аб фермерстве. У такім разе клуб і ўстановы, якім мы займаліся ўвесь час, нам не патрэбны? Але ж на вёсцы створана выдатная культурная база (калія 7 т. т. клубы). Клубная работа павінна захаввацца, і яны выратаваны, перайсці да народнай творчасці, адрэагаванні так рабаватва, якія традыцыйна былі закладзены ў вайны мискоўскай гісторыі і развіцця. Клуб павінен стаць месцам вытворчасці, месца, дзе будучы збірацца ганчары, ткачы і г. д. Асабліва зразумела, што спецыялісты культуры павінны ўсталяваць пераважальніцтва. Тым больш, што клуб прапанаваўшы накірунку накіраваў дабра жыцц. Тут шмат праблем, і пачынаюцца яны з інстытута культуры. Але гэта асобная гаворка. Адна з галоўных задач сёння — раскручываць культусветлікі, чым яны павінны займацца ў далейшым. У кастрычніку абдуццяца

нарада Савета народнай творчасці і клубных устаноў.

— А як быць з гарадскімі культурнымі ўстановамі? Гэта ж велізарнейшыя палатны, пабудаваныя з размахам.

— На жаль, у гарадской сістэме культуры на сённяшні дзень няма ніводнага Палаца культуры. Ужо доўгі час існуюць дзве культуры — дзяржаўная і прафсаюзная, і адна з адной не сфармуе. Таму што дзяржаўная культура — гэта жанравая, сельская, а прафсаюзная — гарадская, элітарная. Культработнікі апошняй заўсёды атрымлівалі вышэйшую зарплату. Тут ішлі больш адукаваныя кадры. Тэатры, бібліятэкі, гарады, заўсёды належалі дзяржаве. А вёска пачынае культурна, забяспечыцца, абсталяваць найноўшай тэхнікай, былі прафсаюзны. І сёння, калі ў прафсаюзы не стала грошай, яны ўспомнілі, што неадзе 15 гадоў назад Міністэрства культуры ставіла пытанне аб аб'яднанні дзвюх культур. Таму прафсаюзы не агадзілі на гэтую прапанову, а цяпер яны аддалі ў распараджэнне дзяржавы свае нешматлікі сельскія клубы. А ў палацах культуры развіваюцца сёння банкi, бі-

жы, камерцыйны офісы. Міністэрства культуры не можа гэтаму перашкодзіць. Узорная народная калектывы — самае важнае, што ёсць у гарадскіх палацах культуры. Больш там нічога каштоўнага няма, таму што ўсё астатняе можна стварыць і на іншай базе. Вось чаму Міністэрства культуры ўзялося часткова выдзяляць дацэню са сваіх сродкаў на ўтрыманне гэтых самадзейных калектываў. А заводы не аддадуць сваю маёмасць (палацы культуры) нават і тады, калі прафсаюзы разваліцца канчаткова.

— Уладзімір Аляксандравіч, незразумела, як могуць беспатрабна змяняць функцыі дамоў культуры?

— У даным выпадку не спрачаецца Закон аб культуры. У ім сказана, што на ўтрыманне культурных устаноў выдзяляецца не менш 3 працэнтаў, а на самай справе мы маем усёго 1,4 працэнта. Зноў-такі, згодна з Законам, функцыі дамоў культуры не павінны мяняцца. Але ж нават мясцовы Саветы не прытрымліваюцца гэтага. Сёння ў невялікіх населеных пунктах закрыты практычна ўсе кінаўстаноўкі. Прыходзіць чарга рэальных кінаўстаноў. Заўтра настане чарга тэатраў...

— Але ў чым прычына такога настрою?

— У тым, што многія аб'явацца ставяцца да культуры, пачынаючы з дэпутатаў, а потым і да 75 градаўскай корпуса. Каб не быць аб'явацца міністр фінансаў, мы мелі б больш сродкаў на яе ўтрыманне. Я ўпэўнены, што шмат залежыць ад тых, хто кіруе.

Ганна ЛАГУН.

Калі вы купіце малому абноўку з маркай брэскай фірмы «Надзель», ведаеце — над ёю працавала і Валіяна МШАР.

Тры гады працуе яна пазначыў асвоіла некалькі дэсцікатку сумяшчальных аператыв. З задавальненнем яна Валіяна прыгожым сукенчкі, куртакі, каштоўныя, ішчыя дзіцячыя рэчы.

А ішчы як манекеншыцы ўдзельнічае ў рэкламных паказах вырабаў фірмы.

Фота Эдуарда КАБЯКА, (БЕЛІНФАРМ).

Нашы лясны гарэлі і будучы гарэць. Чаму?

Адпалаў летнія пажары на вялікіх лясных масівах рэспублікі, пакінуўшы пасля сабе бязжыццёвую, мёртвую прастору.

Прышоў час падлічыць страты і вывесці іх сапраўдны прычыны пажару. Так, сапраўды, а не выдуманы. Калі ж сыхае на радзё і тэлебачанні высокапапулярных чыноўнікаў з ляснога ведаства, не перастае здзіўляцца, як нахвіна і дружна яны хлусцяць. Паводле іх доказаў атрымліваецца, што асноўнай прычынай пажару была надбайнась людзей, якія наведваюць лясны, недасціпнаваасці зборшчыкаў: яга, грыбоў, лекавых траў... Але гэта сцвярджэнні галоўнага і бяздоказныя.

Як вытлумачыць тое, што пажар, узяўшы ў якім-небудзь кватэраль лесу, у імгненне вака ахоплівае дзесяткі суседніх кватэраў? Выдзіўліць, што несур'ёзныя людзі дамовіліся аднаасова кінуць цыгареты, непатрэбныя апаляі і распаляць вогнішчы адразу ў некалькіх месцах. Але ж такое немагчыма. Сцвярджэнне: вялікі пажары ўнікаюць па некалькіх усім вядомым прычынам.

Кватэраль нашых лясноў складаецца ў асноўным з маладых кустоў хвойных парод — елак і елак. І раздзелены яны паміж сабой прасекамі, г. я. проціпажарнымі палосамі шырыняй каля дзесяці метраў. Але палосы гэтыя, як правіла, загравушчаны сухой травай, галінамі, а ішчы раз і знарок паваленымі дрэвамі. Вершнінны дрэў суседніх кватэраў таксама часта вельмі абліжаны. Апрацоўваючы пра прасекі вельмі дрэнна: разаруць плугам глыбокую ка-

наву — вась і ўся «апрацоўка». А між тым маладыя хвойныя лясны лёгка ахопліваюцца не ізаважы, а менавіта вершніннымі пажарамі. Палымі разлімаецца ветрам, дасягае дэкаў і беспераходна перакідваецца праз прасекі з кватэраў і кватэраў. Вось і атрымліваецца, што лясныя прасекі — гэта ўсёго толькі невялікая і нязначная перашкода для магутага агню, а прасекі сінэ, вогнішчы, кватэраль хвойных лясноў трэба абдажваць на перыметры палосамі ліставага парод — гэта атрымлівае і нават лакалізава пажар. А чаму маўчаць аб усім гэтым вучоныя-лесаводы?

Далей. Па лясках раскіданы лішчы адзін ад аднаго прымукай бязгаспадарчасці. Гэта лясасекі. Чого толькі на іх няма: цыпцы, «забітыя» нарыхтоўчымі бярэнямі, абрубкі сталовы, горы галля. Даладзім да гэтага, што ў лясках завалены сукімі дрэвамі, так вядомым сукістым. Чым не «экаванне» для агню?

А чаму б у час не пусціць гэты сухаст у дрэвы? Дык жа не, усё накінулі на торф, брыкет — так куды прасцей. А брыкет можна было б нарыхтоўваць з раскіданых па лясках, галінах, а торф збэрагчы для будучых пакаленняў. І па гэтай праблеме не чуваць галоўнага вучонага — лесаводчыкаў.

Прымаючы да гэтага. Калі нямецка-фашысцкай аэсіцы кука захапілі нашу рэспубліку, па розных прычынах на яе тэрыторыі аказаліся кінутыя сотні колавых трактароў «ХТЗ». Паліва не было, коней было мала, а зямлю трэба было апрацоў-

ваць — хлеб жа патрэбны быў і завопнікам. Тады акупантаў лавалі хутка асвоілі ў горадзе Кельне вытворчасць драўляных газавыхгенератарных устаноў для нашых трактароў, і да вясны 1942 года гэтыя трактары ажылі, пачалі апрацоўваць сямейскія палі. Вось бы такую апэратывнасць да нашым гаспадарам! А то ж лясны сямей з выпадку таго, што лясныя растуць цыны на дзесяць гадоў і бэнін. Што, у нашых лясках мала дрэў? Што на нашым МТЗ працуюць бяздарныя канструктары?

Спрабуе лесаводы не пусціць людзей у лясныя палосы, а пусціць іх у лясны, дзе вельмі ўжо бессюсна ўсё гэта ў не атрымліваецца. Усё гэта ў лясных завалях на прасеках (хтэ, падумай аб тым, што гэта ў першую чаргу крымыны пажару?), канцы на дарогах і прасеках. Калі і далей так будучы развівацца лясныя палосы наведваліся лясамі і лясаводчы, то апошняе пачне ладзіць на прасеках «вочныя ямы» і закладваць мінія палі (для пачатку — проціпахотны).

Ставіць якова і шлагбаўмы, і папердажыя плакаты, але рэгулярна «забівае» прыбачыя атруты ў перыяд лясных пажару, каб небяспека пажару знікла. Людзі бачаць такую недарэчнасць і не вельмі звяртаюць увагу на гэтыя папярэджанні.

Іван ХАДЗЕВ, сакратар Пружанскай раённай арганізацыі Сялянскай партыі.

P.S. Калі апыблечуе, генарар не выслаіць, выкарыстаеце на падтрымку «Звязды».

ХАТНІЯ НАРЫХТОУКІ Кансервы ў запас

Кансервувачы ў хатніх умовах мяса, трэба памятаць, што на яго паверхні знаходзіцца шмат мікрабаў, зольных утвараў споры, устойлівыя да высокай і працяглай тэмпературы. З іх самай небяспечнай — палачкі батуліна, якія выдзяляюць моцны яд. Іх споры пры хатнім кансерваванні не гінуць, могуць яны трапіць і ў кансервы. І хоць гэта бывае рэдка, нельга выключыць іх прысутнасці, таму што палачкі батуліна звычайна знаходзіцца ў глыбе і кішчак жывёл. Таму пры кансерваванні трэба захоўваць строгую чысціню, перапрацоўваць мяса толькі здаровых жывёл на 2—3ці дзень пасля забой і ахаладжэння.

■ Мясныя кансервы (асабліва мяса ў сваім саку) стэрлізуюць не менш трох разоў, каб пры паўторных стэрлізацыях загінулі споры, што зноў утварыліся. Закрутыя слоікі апускаюць у ваду і пасля яе закіпячвання гатуюць яшчэ 2 гадзіны, пасля чаго іх дастаюць і пакідаюць на паверхні астыяцца. Другі і трэці раз стэрлізуюць праз 24—48 гадзін не менш дзевяціна пасля закіпячвання.

■ Тэмпература для захаўвання мясных кансерваў не павінна перавышаць 15 градусаў. Цысцель слоікаў, асабліва ў пачатку, трэба прапарваць рэгулярна. У выпадку бамбука (уздучца) кансервы непрыгодныя.

■ Перад ужываннем адкрыты слоік трэба панюхаць, а потым пасмаць. Пры найменшым зменненні смаку, паху, колеру, кансістэнцыі мясных кансерваў выкідаюцца.

■ ГУЛЯШ СІ СІВІНЫМ Мясца парэзана невялікімі кавалачкамі і тушыць з

воны молаты — 0,3 г, вада — 120 г.

БЕФ-СТРОГАНАУ Свежую ялавічыну

мыюць, даюць сцяжы вадзе, ачышчаюць ад палева і жылаў, нарэзаюць, як лошчыну, таўшчынёй 1 і даўжынёй да 4 см, адбіваюць, соляць, прысмажваюць мукой. Падрыхтаваўшы мяса абсмажваюць на шмалцы з абодвух бакоў у моцным агні да паўгатуўнасці. Цыбулю ачышчаюць, нарэзаюць на паласцікі і абсмажваюць да крэмавага колеру, дадаюць смятану, ваду, соль, молаты чорны перац, затым апускаюць туды мяса і кіпячым 10 хвілін.

Атрыманую сумесь у кіпячым стане расфасоўваюць у паўлітровыя слоікі, прагэтыя на вадзяной лазні, на 1,5 см ніжэй горла. Накрываюць падрыхтаванымі накрывкамі, слоікі змяшчаюць у каструлю з падагрэтай да 75 градусаў вадой. Каструлю накрываюць накрывкай, ставяць на агонь, даводзяць ваду да кіпення і прапарваюць 30 хвілін. Затым слоікі неадкладна закрываюць, правя-

раюць якасць закрывання, усталяваюць на кожны слоік зашпек і стэрлізуюць у кіпячым расоле (350 г солі на 1 л вады — такі расол кіпяць пры тэмпературы 105 градусаў) тры разы па 70 хвілін з пераможкамі ў 24 гадзіны.

Пачатковую тэмпературу расолу ў каструлі пры паўторных стэрлізацыях не павінна перавышаць 30 градусаў.

Пасля кожнай стэрлізацыі слоікі астуджаюць у каструлі разам з расолам, у якім яны стэрлізаваліся. Заключныя слоікі затым пакідаюць на паверхні астыяцца.

Пасля заканчэння стэрлізацыі правяраюць якасць накрывкі, слоікі старанна мыюць, праціраюць і вытэрмываюць у пакаёвай тэмпературы на працягу 20 дзён, пасля чаго загартоўваюць у чорную паперу і захоўваюць у халодным памяшканні.

Расход на 1 слоік ёмістасцю 0,5 л: мяса — 475 г, тлушч (шмалец) — 50 г, цыбуля — 10 г, соль — 7 г, цукровыя лясак — 2 г, мука пшанічная — 6 г, смятана 20 г, перац чорны молаты — 0,3 г, вада — 120 г.

Пасля заканчэння стэрлізацыі правяраюць якасць накрывкі, слоікі старанна мыюць, праціраюць і вытэрмываюць у пакаёвай тэмпературы на працягу 20 дзён, пасля чаго загартоўваюць у чорную паперу і захоўваюць у халодным памяшканні.

Пасля кожнай стэрлізацыі слоікі астуджаюць у каструлі разам з расолам, у якім яны стэрлізаваліся. Заключныя слоікі затым пакідаюць на паверхні астыяцца.

Пасля заканчэння стэрлізацыі правяраюць якасць накрывкі, слоікі старанна мыюць, праціраюць і вытэрмываюць у пакаёвай тэмпературы на працягу 20 дзён, пасля чаго загартоўваюць у чорную паперу і захоўваюць у халодным памяшканні.

ВАДА-1/6 АБ'ЁМ СЫРАВІНЫ К

